Data-
governancecommissie

Inrichting en financiering pseudonimisering van persoonsgegevens binnen de Wkz

Versie 1.0, 5 februari 2026

Dit document is bedoeld voor zorgaanbieders en is gericht op de financiering van de kosten van de centrale pseudonimiseringsdienst.

Het Shared Service Center Data Governance (SSC-DG) heeft in opdracht van de Data-governancecommissie (DGC) een voorstel uitgewerkt voor een centrale pseudonimiseringsdienst voor zorgaanbieders en registratiehouders, die voldoet aan de eisen van de Wet kwaliteitsregistraties zorg (Wkz). Voor de realisatie van deze centrale voorziening is het budget van de DGC uitgebreid met specifiek voor dit doel geoormerkte middelen. Deze middelen zijn bestemd voor de centrale financiering van de pseudonimiseringsdienst. Hieronder lichten wij toe waarom er gekozen is voor een centrale dienst en leest u wat er onder de financiering van de pseudonimiseringsdienst valt (in relatie tot de inrichting voor zorgaanbieders).

Waarom een centrale pseudonimiseringsdienst?

Zorgaanbieders zijn wettelijk verplicht om de persoonsgegevens die zij aanleveren aan kwaliteitsregistraties voorafgaand aan de verstrekking te pseudonimiseren. De wet die dit verplicht is de Wet kwaliteitsregistraties zorg (Wkz); deze wet is op 1 januari 2026 ingegaan en maakt onderdeel uit van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz). De wettelijke pseudonimisatieverplichting geldt voor de kwaliteitsregistraties die zijn opgenomen in het register voor kwaliteitsregistraties dat wordt bijgehouden door Zorginstituut Nederland.

Om te kunnen voldoen aan de eisen van de Wkz is de inrichting en het gebruik van een centrale pseudonimiseringsdienst voor kwaliteitsregistraties noodzakelijk. De Wkz vereist onder meer dat patiënten gevolgd kunnen worden over een keten van zorgaanbieders. Op dit moment kan dit alleen via een centrale voorziening. Voor het veilig en betrouwbaar koppelen van gegevens van verschillende zorgaanbieders is centrale regie nodig over het beheer en gebruik van pseudonimiseringssleutels. Met een centrale pseudonimisatiedienst wordt ketenoverstijgende gegevensuitwisseling mogelijk gemaakt, met behoud van de bescherming van persoonsgegevens.

De kern van het voorstel voor een centrale pseudonimiseringsdienst is dat er gebruik wordt gemaakt van één Trusted Third Party (TTP) die volgens een uniforme methode de pseudonimisatie voor de zorgaanbieders uitvoert. In een programma van eisen is, na gedegen en uitgebreid onderzoek en rekening houdend met de stand van de techniek, uitgewerkt waaraan de TTP en het pseudonimiseringsproces moeten voldoenIn de definitieve versie van het programma van eisen is de feedback van onder andere de Community Experts Secundair Datagebruik van VWS, Nictiz, Health-RI en Cumuluz verwerkt. Ook is er aansluiting gezocht bij landelijke initiatieven zoals generieke functies. Meer informatie over de TTP volgt in het informatiebericht van begin maart (zie Vervolg).

Waarom centrale financiering?

De DGC heeft besloten om het veld te ondersteunen door het faciliteren van een centrale pseudonimisatiedienst waar zorgaanbieders en registratiehouders gebruik van kunnen maken. Centrale financiering is hierbij een logisch vervolg. Decentrale bekostiging of individuele financiering zou leiden tot versnippering, een ongelijke verdeling van kosten en een toename van administratieve lasten.

De pseudonimiseringsdienst kan worden gezien als een collectieve nutsvoorziening binnen het kwaliteitsregistratiestelsel. Centrale bekostiging zorgt voor gelijke toegang, uniforme toepassing en continuïteit van de dienstverlening. Daarnaast draagt centrale financiering bij aan het beperken van administratieve lasten. Het voorkomt een veelheid aan contracten en facturatiestromen tussen zorgaanbieders, registratiehouders en dienstverleners en maakt de kosten voorspelbaar en beheersbaar.

DGC als centrale financier

De DGC heeft haar voorstel voor de inrichting en het gebruik van een centrale pseudonimiseringsdienst conform de eisen van de Wkz, inclusief een bijbehorende begroting, ingediend bij Zorgverzekeraars Nederland (ZN). Het bestuur van ZN heeft eind 2025 ingestemd met dit voorstel en deze begroting en vervolgens het budget van de DGC uitgebreid met specifiek voor de inkoop van de pseudonimiseringsdienst geoormerkte middelen.

In de paragrafen hieronder lichten we toe wat de DGC **wel én niet** financiert. Voor dat wat onder de financiering door de DGC valt, hoeven zorgaanbieders en registratiehouders zelf dus geen kosten te maken. Kosten voor diensten op maat en voor aanpassingen aan registratiesystemen worden niet door de DGC gefinancierd en zijn, indien van toepassing, voor eigen rekening.

Wat valt onder de financiering door de DGC?

De DGC financiert de ontwikkel- en inrichtingskosten van twee typen pseudonimiseringsdiensten door een TTP, en het gebruik van deze twee typen diensten door zorgaanbieders en registratiehouders:

1. Een **web gebaseerde pseudonimiseringsdienst**, waarbij de zorgaanbieder tijdelijke pseudoniemen bij de TTP ophaalt alvorens de gegevensset zelf naar de registratiehouder te sturen. De registratiehouder haalt vervolgens de definitieve pseudoniemen op bij de TTP.
2. Een **lokale pseudonimiseringsdienst (lokale cliënt)**, waarbij de zorgaanbieder de gegevensset uploadt naar de TTP. De TTP verstuurt de gegevensset na pseudonimisatie aan de betreffende registratiehouder.

Beide pseudonimiseringsdiensten kunnen, al dan niet naast elkaar, door gegevensverstrekkers (zorgaanbieders) en door registratiehouders binnen de centrale financiering kosteloos worden gebruikt voor het uitvoeren van pseudonimiseringen binnen het hieronder beschreven toepassingsgebied.

De financiering door de DGC heeft expliciet betrekking op de onderstaande vormen van pseudonimisering van persoonsgegevens die worden verwerkt in overeenstemming met en binnen de reikwijdte van de Wkz:

1. Alle pseudonimiseringen van persoonsgegevens ten behoeve van de gegevensverstrekking door (zorg)aanbieders[1] die gegevens verstrekken voor de betreffende kwaliteitsregistratie.
2. De noodzakelijke pseudonimiseringen door registratiehouders voor het kunnen koppelen van gegevens uit verschillende registraties of bronnen, voor zover deze verwerkingen binnen de reikwijdte van de Wkz plaatsvinden.

Het pseudonimiseringsproces omvat de beveiligde verzending en validatie van brondata, normalisatie, het genereren van pseudoniemen met strikt sleutelbeheer, kwaliteitscontrole, beveiligde uitlevering, volledige logging en auditing. Ook de verwerkingen rondom (her)pseudonimisering van historische registratiegegevens (via hetzelfde pseudonimiseringsproces) vallen onder de financiering door de DGC.

NB: Ter ondersteuning van de implementatie wordt voor beide pseudonimiseringsdiensten documentatie beschikbaar gesteld door de TTP.

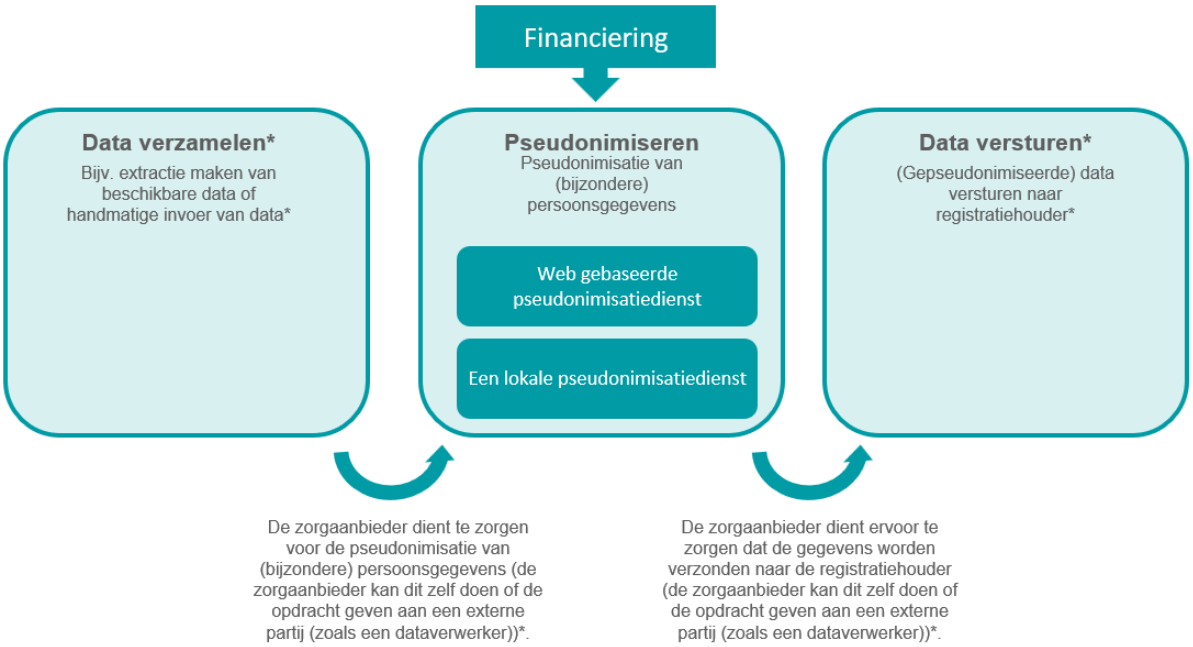

* Hierover volgt meer informatie in het informatiebericht van begin maart (zie Vervolg).

Figuur 1. Schematische weergave van de stappen die een zorgaanbieder neemt om data gepseudonimiseerd aan te leveren; de financiering voor de zorgaanbieders heeft betrekking op de stap 'pseudonimiseren'.

[1] Dit ziet derhalve niet uitsluitend toe op zorgaanbieders, maar kan tevens betrekking hebben op gegevensbronnen die worden ingezet ter verlichting van administratieve lasten, zoals Palga, IKNL of andere bronhouders van gegevens die onderdeel uitmaken van de kwaliteitsregistratie.

Wat valt niet onder de financiering?

Data verzamelen en versturen

De kosten voor het verzamelen en versturen van de data vallen buiten de centrale financiering van de DGC. Momenteel zien we dat data op de volgende manieren verzameld kunnen worden:

- Extractie vanuit het epd. Gegevens kunnen geëxtraheerd worden uit het epd-systeem en als bestand aangeboden worden aan de TTP ter versleuteling. Vervolgens kunnen de (gepseudonimiseerde) gegevens verzonden worden aan de registratiehouder.
- Handmatige invoer bij een externe verwerker. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van een externe verwerker die onder de verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder de gegevens via een webformulier verzamelt. Eventueel kan de zorgaanbieder de verwerker ook de opdracht geven om de gegevens voor pseudonimisering als bestand aan te bieden aan de TTP en vervolgens te versturen richting de zorgaanbieder.

Hierover volgt meer informatie in het informatiebericht van begin maart (zie Vervolg).

Maatwerk

Kosten voor diensten op maat

Diensten op maat die benodigd zijn voor de implementatie bij zorgaanbieders of registratiehouders worden niet gedekt door de centrale financiering. Dit betreft onder andere:

- Het voorzien van webformulieren van een lokale component of browser-script ter waarborging van end-to-end encryptie, indien registratiehouders aan zorgaanbieders de mogelijkheid bieden om gegevens via webformulieren te registreren.

  Een zorgaanbieder die toch handmatig via webformulieren wenst te registreren kan op eigen kosten deze end-to-end encryptie laten realiseren. Een alternatief is om gebruik te maken van een verwerker die onder de verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder de gegevens via een webformulier verzamelt en de gegevens vervolgens in opdracht van de zorgaanbieder voor pseudonimisering als bestand aanbiedt aan de TTP.
- Het inbouwen van het decrypteren (ontsleutelen) van gepseudonimiseerde persoonsgegevens in dashboards om in specifieke situaties de identiteit van personen te kunnen vaststellen.

  De zorgaanbieder die de data verstrekt heeft aan de registratiehouder is de enige rechtspersoon die terug mag naar de identiteit van een patiënt. Daartoe volstaat het patiëntnummer waarmee de betreffende persoon binnen de zorgaanbieder uniek geïdentificeerd kan worden. Daarmee is er geen noodzaak voor bovenstaande dienst.
- Pseudonimisering van persoonsgegevens ten behoeve van koppelingen die leiden tot een verwerking die niet in overeenstemming is met of buiten de reikwijdte van de Wkz valt.
- Eventueel maatwerk rondom de verwerkbaarheid van historische data (denk aan analysegeschiktheid en kwaliteit van input, moment van overgang).

Kosten voor aanpassingen aan registratiesystemen

Kosten voor aanpassingen aan de registratiesystemen van de registratiehouder of diens verwerker die samenhangen met het ontvangen en verwerken van pseudoniemen, vallen buiten de financiering van de pseudonimiseringsdienst. Dit betreft onder andere:

- Aanpassingen aan de data dictionary en onderliggende databases die noodzakelijk zijn voor het registreren van pseudoniemen.
- Wijzigingen in de datapipeline van de registratiehouder of diens verwerker.
- Aanpassingen in (al dan niet) geautomatiseerde gegevenskoppelingen.

De omvang en aard van deze kosten verschillen per registratiehouder en vallen daarmee buiten de reikwijdte van de financiering van een generieke voorziening. Daarnaast zijn deze kosten niet eenduidig en uitsluitend toe te rekenen aan de invoering van pseudonimisatie; ook andere wijzigingen, zoals het beëindigen van de verwerking van het BSN, hebben hier invloed op.

Vervolg

Begin maart verwachten we meer informatie voor zorgaanbieders en registratiehouders over onder andere:

- Het verzamelen van de gegevens door de zorgaanbieder.
- Het aanleveren van de (gepseudonimiseerde) gegevens door de zorgaanbieder aan de registratiehouder en de inrichting hiervoor bij de registratiehouder (of diens dataverwerker).
- Het aanmelden voor en implementeren van de centrale pseudonimiseringsdienst.